

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Sžo/223/2015
Identifikačné číslo spisu:	1014201544
Dátum vydania rozhodnutia:	03.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1014201544.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: A.L.K. Humenné, spol. s r. o., so sídlom Štefánikova 22, Humenné, IČO: 36 471 046, právne zastúpený: JUDr. Ján Spišák, advokát, so sídlom Idanská 17, Košice, proti žalovanému: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, so sídlom Dobrovičova 12, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 19293/2014, 3384/2014-640 zo dňa 14. júla 2014, konajúc o odvolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č.k. 1S 195/2014-62 zo dňa 7. septembra 2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 7. septembra 2015, č.k. 1S 195/2014-62, p o t v r d z u j e.

Odôvodnenie

I.

Krajský súd v Bratislave napadnutým uznesením podľa § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov.

V odôvodnení uznesenia krajský súd vychádzal jednak z obsahu ustanovenia § 138 ods. 1 O.s.p. a taktiež zo žalobcom predloženého vyplneného tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníka konania. Uviedol, že rozhodnutie súdu, ktorým sa účastníkovi konania povoľuje oslobodenie od súdnych poplatkov musí vychádzať z odôvodnených potrieb žiadateľa, vzhľadom k jeho osobným, zárobkovým a majetkovým pomerom, ako aj z povahy uplatneného nároku a treba prihliadať aj na výšku súdneho poplatku v konkrétnej prejednávanej veci. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania. U právnických a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi, súd berie zreteľ i na povahu ich podnikateľskej činnosti, stav a štruktúru majetku, platobnú schopnosť a pod. Nepriaznivá hospodárska situácia obchodnej spoločnosti ako dôsledok podnikania nemôže byť paušálnym dôvodom pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Krajský súd podotkol v rámci oslobodenia právnickej osoby od súdneho poplatku na ten fakt, že ak ide o

okolnosti, ktoré sú dané takmer vo všetkých konaniach, v ktorých vystupujú ako účastníci konania podnikatelia vykazujúci stratu namiesto zisku, ako jedného zo základných pojmových znakov podnikania a pokiaľ by zákonodarcu okolnostiam takejto povahy pripisoval význam z hľadiska oslobodenia od platenia súdneho poplatku, vyjadril by to legislatívne zaradením týchto konaní, či účastníkov do ustanovení, ktoré upravujú vecné alebo osobné oslobodenie od súdneho poplatku v § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov. Činnosť podnikateľa je zameraná za účelom dosahovania zisku, povinnosťou podnikateľa je nielen vykonávať svoju činnosť tak, aby dosahoval zisk, ale takisto aby sa starostlivo a dôsledne zaoberal aj uspokojovaním jemu prislúchajúcim pohľadávkam voči iným dlžníkom. Povinnosťou žalobcu ako právnickej osoby okrem iného je vyvíjať snahu o úhradu pohľadávok, ktoré vlastní a to celým radom zákonných prostriedkov, ktoré mu umožňujú včasné a riadne splnenie pohľadávok, ktoré sú v jeho vlastníctve, čím dôjde i k zabezpečeniu dostatočných prostriedkov na úhradu súdneho poplatku v tomto konaní. Krajský súd poukázal aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5Sžf/41/2010 zo dňa 26.10.2010, či nález Ústavného súdu Slovenskej republiky IV. ÚS 748/2013.

Prvostupňový súd je toho názoru, že právnickú osobu nemožno podrobiť rovnakým kritériám ako sociálne slabú fyzickú osobu. Zákon (Občiansky súdny poriadok) bližšie nevysvetľuje pojem pomery účastníka, bez pochyby však musí ísť o pomery majetkové (a ak je žiadateľom fyzická osoba aj rodinné a zdravotné), majúce základ v okolnostiach, ktoré nie sú len dočasnej či prechodnej povahy a odôvodňujú záver, že žalobca celkom alebo sčasti nemôže splniť poplatkovú povinnosť. Nepriaznivá hospodárska situácia žalobcu je dôsledkom skutočností, ktoré majú pôvod v podnikaní a s podnikaním nevyhnutne súvisia. Ak by nepriaznivá hospodárska situácia ako dôsledok podnikania bola dôvodom na oslobodenie od súdnych poplatkov, znamenalo by to prenesenie časti rizika, ktoré je spojené s podnikaním, na štát. Nemožno prenášať dôsledky podnikateľského rizika formou úľav z poplatkovej povinnosti na štát.

Samotná skutočnosť, že účastník konania svoje súčasné pomery (s ohľadom na deklarovanú absenciu príjmov) subjektívne vníma ako pomery (krajne) ťaživé, podľa krajského súdu, ešte nepredstavuje dôvod, pre ktorý by už boli splnené podmienky v zmysle § 138 ods. 1 O.s.p. Súd v takomto prípade musí skúmať celkové pomery účastníka, prihliadať na charakter sporu a výšku poplatku, ktorý má byť zaplatený, a to s ohľadom na posúdenie, či splnenie poplatkovej povinnosti je v reálnych možnostiach účastníka a či nie.

K nepriznaniu podpôr v poľnohospodárstve za roky 2005 - 2014 ako k dôvodu platobnej neschopnosti žalobcu krajský súd uviedol, že podpora nie je určená na riešenie ekonomickej situácie poľnohospodára, je finančným príspevkom na modernizáciu spoločnosti. Žiadateľ nemá na projektovú podporu právny nárok. Schválenie podpory závisí od objemu finančných prostriedkov vyčlenených na výzvu a od kvality predloženého projektu. Krajskému súdu nie je zrejmé, z akého titulu si žalobca bral úvery, pričom vedel, že nemá právny nárok na podporu v poľnohospodárstve. V danom prípade nenastala u žalobcu žiadna skutočnosť, ktorú by bolo možné vyhodnotiť ako vis maior a prvostupňový súd je toho názoru, že platobná neschopnosť žalobcu spočíva v podnikateľskom riziku žalobcu ako právnickej osoby, ktorý investoval do svojej spoločnosti viac, ako si mohol dovoliť. Spoliehanie sa na podporu od štátu, ktorá nie je nárokovateľná, bola zo strany žalobcu rizikom, ktoré spôsobilo jeho platobnú neschopnosť.

Krajský súd toho názoru, že nepriaznivá hospodárska situácia podnikateľa ako dôsledok jeho neuváženej podnikania nemôže byť paušálnym dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Zároveň dal do pozornosti aj tú skutočnosť, že v prípade preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného je súdny poplatok vo výške 70,- €, ktorý nie je likvidačný pre žalobcu vzhľadom na majetok, ktorý je v jeho vlastníctve a ktorý nepodlieha exekučnému konaniu (motorové vozidlá).

II.

Proti uzneseniu krajského súdu č.k. 1S 195/2014-62 zo dňa 07.09.2015 podal žalobca v zákonnej lehote odvolanie, prostredníctvom ktorého žiadal, aby najvyšší súd zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil

krajskému súdu na ďalšie konanie, alternatívne aby zmenil napadnuté uznesenie a priznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov, a to z dôvodu, že rozhodnutie krajského súdu vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu a z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Žalobca v odvolaní uviedol, že mu prislúcha oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom k jeho nepriaznivým finančným a hospodárskym súčasným pomerom, v značnej miere zavineným žalovaným.

Žalobca poukázal na skutočnosť, že je účastníkom viacerých exekučných konaní, ako povinný, a do týchto exekučných konaní sa dostal z dôvodu druhej platobnej neschopnosti, následkom nepriznania dotácií v poľnohospodárstve, na ktoré vzniká žiadateľovi po splnení zákonných požiadaviek právny nárok. Žalobca konštatoval, že do nepriaznivých finančných pomerov sa nedostal svojím zavinením alebo prevzatím neprimeraných podnikateľských rizík. Závery krajského súdu o tom, že na podporu v pôdohospodárstve nie je právny nárok nemá podľa žalobcu oporu v skutkovom ani v právnom stave veci.

III.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní žalobcu (§ 212 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov nie je možné vyhovieť.

Najvyšší súd z predloženého spisového materiálu krajského súdu zistil, že žalobca sa žalobou podanou na krajskom súde domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného č. 19293/2014, 3384/2014-640 zo dňa 14.07.2014, ktorým žalovaný potvrdil rozhodnutie platobnej agentúry č. 500/1387/17798/2013 zo dňa 16.04.2014 o neposkytnutí podpory formou jednotnej platby na plochu.

Žalobca nezaplatil súdny poplatok za žalobu súčasne s jej podaním, preto ho krajský súd výzvou zo dňa 11.02.2015 vyzval, aby v lehote 10 dní zaplatil súdny poplatok za žalobu v sume 70,- € podľa položky č. 10 písm. a/ sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len „ZSP“).

Uvedená výzva na zaplatenie súdneho poplatku bola právnomu zástupcovi žalobcu doručená dňa 23.02.2015.

Žalobca v stanovenej lehote súdny poplatok nezaplatil, na základe čoho krajský súd uznesením č.k. 1S 195/2014-53 zo dňa 16.04.2015 konanie zastavil podľa § 10 ods. 1 ZSP. Predmetné uznesenie bolo právnomu zástupcovi žalobcu doručené dňa 28.04.2015.

Na vyššie uvedené uznesenie o zastavení konania právny zástupca žalobcu reagoval doručením Návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov spolu s vyplneným Tlačivom pre dokladovanie pomerov účastníka konania (§ 138 ods. 2 O.s.p.), v lehote na podanie odvolania. V ňom uviedol stav hotovosti žalobcu v čase podania návrhu na oslobodenie vo výške 0,- €; majetok žalobcu - nehnuteľnosti (obytný dom, dom, kravín, bytovka, oblúkova hala) zaťažené záložným právom a exekúciou, hnutelné veci (traktor Zetor, osobný automobil Škoda Octavia); peňažné záväzky spolu vo výške 173 000,- €, pôžičky a úvery.

Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ ZSP poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

Podľa § 10 ods. 6 ZSP, ak v lehote na podanie odvolania proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku je podaná žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov a súd aspoň čiastočne oslobodenie prizná, zrušuje sa uznesenie o zastavení konania. Ak došlo len k čiastočnému oslobodeniu, súd vyzve na zaplatenie súdneho poplatku v takom rozsahu, ktorého sa oslobodenie netýka.

Podľa § 138 ods. 1 O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 246c ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

Zákondarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

Účelom ustanovenia § 138 O.s.p. je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky. Prvou je nepriaznivá finančná, resp. majetková situácia a druhou skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda quasi pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). V prípade fyzických osôb sa prihliada aj na osobné a rodinné pomery. Vychádzajúc, ako z jazykového výkladu uvedeného zákonného ustanovenia, tak i zo zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, deklarovanou taktiež Európskym súdom pre ľudské práva, zákon nerozlišuje medzi subjektmi podnikateľskými a nepodnikateľskými. Oprávnenosť žiadosti preto súd hodnotí z hľadiska splnenia uvedených podmienok, pričom vychádza zo skutočností, preukázaných žiadateľom.

O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhoduje na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy, deklarujúce jeho majetkové pomery. Odvolací súd zdôrazňuje, že dôkazné bremeno ohľadom tvrdenia o nepriaznivých pomeroch je výlučne na žalobcovi.

Podľa § 121 O.s.p. netreba dokazovať skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti, ako aj právne predpisy uverejnené alebo oznámené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a právne záväzné akty, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev a v Úradnom vestníku Európskej únie.

Podľa § 125 O.s.p. za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Podľa § 132 O.s.p. dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

Majetkové pomery žalobcu nemožno považovať za skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti a konanie o oslobodenie od súdneho poplatku nie je konaním, v ktorom by zákon ukladal súdu vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky má za to, že predložené dôkazy zo strany žalobcu nezakladajú priznanie oslobodenia od súdneho poplatku, ktorý je v tomto prípade 70,- €. „Pre posúdenie dôvodnosti

priznania oslobodenia od súdnych poplatkov z hľadiska pomerov účastníka sú rozhodujúce najmä jeho majetkové a sociálne pomery, ale aj výška súdneho poplatku a povaha nároku.“ (Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 6Sžo/190/2009).

V zmysle ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu slovenskej republiky, súd je povinný skúmať objektívnu neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok, a nie okolnosti, na základe ktorých k tejto neschopnosti došlo. Pre odvolací súd je teda bezpredmetný argument žalobcu o tom, že do platovej neschopnosti sa dostal v dôsledku nepriznania podpory v pôdohospodárstve od žalovaného, t.j. v konečnom dôsledku mu platobnú neschopnosť spôsobil žalovaný.

„Povinnosťou súdu rozhodujúceho o návrhu účastníka konania podľa § 138 ods. 1 O.s.p. je primárne skúmať objektívnu neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok a nie skúmať na základe akých skutočností táto neschopnosť nastala. V opačnom prípade by totiž mali prístup k súdu len nepodnikatelia a solventné podnikateľské subjekty, čo by odporovalo základným princípom materiálneho právneho štátu. Pokiaľ teda objektívna neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok existuje, môže súd dospieť k záveru o nepriznaní oslobodenia len v prípade, že ide o svojvoľné či zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, čo je tiež potrebné náležite odôvodniť.“ (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 6Sžo/14/2011 zo dňa 31.05.2011)

Odvolací súd sa síce nestotožňuje s názorom krajského súdu ohľadom povinnosti podnikateľa niesť podnikateľské riziko a neprenášať ho na štát (aj s poukazom na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu slovenskej republiky, napr. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5Obo/127/2008), avšak zároveň konštatuje, že žalobca nepreukázal objektívnu neschopnosť účastníka konania zaplatiť súdny poplatok. Žalobca síce vyplneným tlačivom deklaroval nulovú hotovosť na účtoch či nehnuteľný majetok zaťažený záložným právom a exekúciou, avšak podľa názoru najvyššieho súdu žalobca nijakým spôsobom nepreukázal, že nie je v jeho možnostiach zaplatiť súdny poplatok vo výške 70,- €. Žalobca neunesol dôkazné bremeno ohľadom preukázania majetkových pomerov. Pokiaľ ide o vlastné imanie, žalobca túto kolónku nevyplnil vôbec. Odvolací súd teda konštatuje, že žalobca dostatočným spôsobom nepreukázal objektívnu nemožnosť uhradiť súdny poplatok, keďže tlačivo na dokladovanie pomerov nevyplnil v plnom rozsahu, tak ako je potrebné. Uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok vo výške 70,- € nepredstavuje podľa odvolacieho súdu tak vysokú sumu, ktorú by žalobca nebol schopný uhradiť.

Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí nezaoberal otázkou svojvoľného alebo zrejme bezúspešného uplatňovania alebo bránenia práva. Odvolací súd však má za to, že pokiaľ nebola splnená podmienka nepriaznivej finančnej situácie žalobcu pre oslobodenie od súdneho poplatku, nie je potrebné skúmať splnenie druhej kumulatívnej podmienky bezúspešného uplatňovania alebo bránenia práva.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu podľa 250ja ods. 3 veta druhá O.s.p. a § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, pretože krajský súd vo veci rozhodol po vecnej i právnej stránke správne a jeho postup pri rozhodovaní o návrhu žalobcu na oslobodenie od súdneho poplatku maximálne rešpektoval a chránil jeho práva na spravodlivý súdny proces.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.